

μένη! Κατὰ τὸν ὁμοῖον τρόπον, καθ' ὃν ἡ ἀρετὴ πα-
ρίσταται ἀξίεραστος ζωγραφοῦνται· καὶ αἱ κακίαι εἰς
τὸ φοβερόν τῃς κάτοπτρον αἰσχυραί. Ὅτε ὁ πρεσβύτερος
καὶ παλιμπαις Ληρ, (6) ἀδοξήθητος ἐν καιρῷ νυκτός
γυμνῆτος ματαίως κρούει τὴν θύραν τῆς θυγατρὸς
του, ὅτε τινάσσει τὰς πολιὰς του τρίχας εἰς τὸν
αἶρα καὶ εἰς τὰ ὠργισμένα στοιχεῖα δ.η.γείται, πόσον
ἀδύνατον ἐφάνη ἡ θυγάτηρ του Ῥεγάνη, ὅτε ἡ λυσ-
σώδ᾽ αὐτοῦ τοῦ λύπη τέλος ἐκχύνεται διὰ τῶν φοβερῶν
ἐκείνων λόγων. « Τὰ πάντα σὰς ἐδῶκα! » πόσον
βελυγρὸ μᾶς φαίνεται τότε ἡ ἀχαριστία καὶ πῶς
σπουδάζοντες ὑποσχομένα διὰ παντός σέβας καὶ υἱεὶν
ἀγάπην πρὸς τοὺς γονεῖς.

Ἐκτείνεται ὁμοῖως ἀκόμη περισσότερον ἡ ἐνέργεια
τῆς σκηνῆς. Καὶ ἐκεῖ ὅπου θρησκεία καὶ νόμοι ὑπο-
ληυθάνουσιν ἀναξίον ν' ἀκολουθῶσι τὰ ἀνθρώπινα
αἰσθητά, ἐνασχολεῖται αὕτη πρὸς τὴν ἡμετέραν
κατεύθυνσιν. Ἡ εὐδαιμονία τῆς κοινωνίας ταράσσεται
ἐκείνης διὰ μωρίας, ὥς καὶ δι' ἀνομιμάτων καὶ κακιῶν.
Καὶ παλαιὰ τις πείρα, δημηλὲς τοῦ κόσμου τούτου
μᾶς διδάσκει, ὅτι εἰς τὰς περιπλοκάς τῶν ἀνθρωπίνων
πραγμάτων κρέμονται συχνάκις τὰ μέγιστα βάρη
ἀπὸ λεπτότατα καὶ μικρότατα βάρηματα, καὶ ἐν
ἀναγκηζόμεθα νὰ γελᾶσθωμεν, πρὶν τύχη ἀπαξ νὰ
ῥηθῶμεν. Ὁ τῶν κακούργων κατάλογός μου, ὁμο-
λήρ, γίνεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν τῆς ζωῆς μου
πομπιώτερος, ὃ δὲ τῶν μωρῶν πολυαριθμότερος καὶ
μακρότερος. Ἐάν ὅλον τὸ ἠθικὸν πλημμύλημα τοῦ
κόσμου ἐκ τῶν δύο φύλων πηγᾶζῃ ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς,
ἐὰν ὅλοι αἱ ἀκρότατοι υπερβολαί, ὅσαι ποτὲ τὸ ἐστιγ-
μάνισαν, εἶναι ἀνώτεροι μόνον μορφαὶ μεταβεβλη-
μένοι, βαθμοὶ μόνον (καὶ ὅχι τι πλεόν) μιᾶς καὶ τῆς
αὐτῆς ιδιότητος, διὰ τὴν ὅποιαν ἐν τέλει ὅλοι κοινῶς
μυθώμεθα καὶ τὴν ἀγαπῶμεν· διὰ τί νὰ μὴ υποθέσω-
μεν, ὅτι ἡ φύσις ἐνήργησε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον
καὶ εἰς τὸ ἄλλο φύλον; Ἐγὼ, τοῦλάχιστον, γνωρίζω
ἐν μόνον μυστήριον, δι' οὗ προφύλατται ὁ ἀνθρώπος
ἀπὸ τῆς διαφθορᾶς καὶ τοῦτο εἶναι τὸ νὰ φυλάττῃ
τὴν καρδίαν του ἀπὸ τῶν λεγομένων ἀδυναμιῶν. Μέγα
δὲ μέρος τῆς ἐνεργείας ταύτης δυνάμεθα νὰ ἐλπίζω-
μεν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου. Αὕτη εἶναι ἡ κρα-
τούσα τὸ ἔσοπτον εἰς τὴν μεγάλην τάξιν τῶν μω-
ρῶν καὶ κατατρυγούσα τὰς μυρίας αὐτῶν μορφὰς με-
σωτερικῶδες σκῶμμα. Ὅ,τι ἀνωτέρω κατώρθωνε διὰ
τῆς φύσεως καὶ τρόμου, τὸ ἐκτελεῖ ἐνταῦθα (ταχύτερον
καὶ ἀσφαλέστερον) διὰ τοῦ γελώου καὶ τῆς σα-
τύρας. Ἄν ἐπιχειρῶμεθα νὰ ἐκτιμῶμεν τὴν κα-
ρδίαν καὶ τραγωδίαν κατὰ τὸ μέτρον τῶν ἀποτε-
λεμάτων αὐτῶν, ἴσως ἤθελεν ἀποδώσει εἰς τὴν
πρώτην τὰ πρωτεῖα ἢ πείρα. Βεβαίως χλευασμὸς
καὶ περιφρόνησις πληγόνουσι τὸ μεγαλόφρον τοῦ ἀν-
θρώπου ἐπαισιθώτερον, παρ' ὅσον ἡ ἀποστροφή καὶ
τὸ μῖσος τυραννεῖ τὸ συνειδὸς τῶν. Ἐμπροσθεν τοῦ
τρομακτικοῦ ὑποπτήσσει ἡ δειλία ἡμῶν· αὕτη ὁμοῖως ἡ

ιδία δειλία παραδίδει ἡμᾶς εἰς τὰ κέντρα τῆς σατύ-
ρας. Ὁ νόμος καὶ ἡ συνειδήσις προφυλάττουσιν ἡμᾶς
πολλάκις ἀπὸ ἀκαριημάτων καὶ κακιῶν· ἀλλὰ τὰ
γελωιώδη ἀπειτοῦσιν ἰδίαν τινὰ λεπτοτέραν αἰσθησιν,
τὴν ὅποιαν οὐδαμῶς ἄλλοι δὲν γυνάσκουσιν τόσον, ὅσον
εἰς τὸ θεάτρον. Ἰσως δίδομεν πληρεξουσιότητα εἰς
φίλον μας νὰ προσβάλλῃ τὰ ἦθη καὶ τὴν καρδίαν ἡμῶν·
μᾶς εἶναι ὁμοῖως πολλὰ δύσκολον νὰ τῷ συγχωρήσω-
μεν ἐν μόνον σκῶμμα καὶ τὰ μὲν παραπτώματά μας
ὑποφέρουσιν ἔρορον καὶ κριτὴν, τὰ νεανειύματά μας
ὁμοῖως μόλις μάρτυρα. Μόνον δὲ τὸ θεάτρον δύνανται
νὰ περιγέλασθαι τὰς ἀδυναμίας ἡμῶν, ἐπειδὴ φειδόμε-
νοι τῆς εὐαισθησίας ἡμῶν δὲν κατονομάζει τὸν ἐνοχον
μωρόν. Χωρὶς νὰ ἐρυθριάσωμεν βλέπομεν τὴν προ-
σωπίδα ἡμῶν πίπτουσαν πρὸ τοῦ θεατρικοῦ κατόπτρου
καὶ εὐχαριστοῦμεν κρυφίως διὰ τὴν ἡμερον συμβου-
λήν. Ἀλλ' ἡ μεγάλη αὐτῆς δύναμις δὲν ἐτελείωσεν
εἰςτέτι· πολλοὺ γε καὶ δεῖ. Ἡ σκηνὴ εἶναι ὑπὲρ τὰ
λοιπὰ δημοσία καταστήματα τοῦ κράτους σχολεῖον
τῆς πρακτικῆς φιλοσοφίας, ὁδηγὸς εἰς τὸν πολιτικὸν
βίον, ἀλάνθαστος κλεῖς εἰς τὰς κορυφοτάτας ἐισόδους
τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Ἐνδίδω, ὅτι φιλαυτία καὶ
ἀποσκήρυνσις συνειδήσεως ἐξουδενοῦσιν, ὅχι σπανίως,
τὴν καλλίστην αὐτῆς ἐνέργειαν καὶ ὅτι μυριάδες κα-
κιῶν μεθ' ἑαυτῶν μέτωπον ἐμπροσθεν τοῦ κατόπτρου
ἀντέχουσιν, μυριάδες δὲ καλῶν αἰσθημάτων, φθάνουσιν
τὴν καρδίαν τοῦ θεατοῦ, ἐκπίπτουσι πάλιν ἄκαρποι.
Ἐγὼ δ' ἴδιος εἰμαι τῆς γνώμης, ὅτι ἴσως ὁ Ἀρχάγων
τοῦ Μολιέρου (7) δὲν ἐβελτίωσεν εἰςτέτι κἀνένα τοκί-
στην, ὅτι ὁ αὐτόχειρ, Βέβερλέυ (8) ὀλίγους τῶν
ἀδελφῶν του ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν ἀξιολύστον παι-
γνιομανίαν, ὅτι τοῦ Καρόλου Μόρο (9) ἡ δυστυχὴς
ληστρικὴ ἱστορία δὲν ἔκαμε τὰς ὁδοὺς ἀσφαλεστέρας·
ἐάν ὁμοῖως καὶ τοῦτο τὸ ἀποτέλεσμα τῆς σκηνῆς περιο-
ρίσωμεν, ἐὰν μάλιστα θελήσωμεν νὰ φανῶμεν τόσον
ἄδικοι, ὥστε νὰ τὸ ἀρνηθῶμεν παντάπασιν, πόση ἄ-
πειρος ἐπιβρόχ' αὐτῆς μένει ἀκόμη ὑπόλοιπος! Ἐάν
δὲν ἐξαλείρῃ μῆτε ὀλιγοστευτὴ τὸ κεφάλαιον τῶν
κακιῶν, δὲν μᾶς ἐγνώρισε καὶ μὴ αὐτάς; Μετὰ τού-
των τῶν κακιῶν, μετὰ τούτων τῶν μωρῶν ἰδοὺ ἔχο-
μεν νὰ ζήσωμεν· καὶ ἡ νὰ τοὺς ἀποφεύγωμεν ἢ νὰ
τοὺς ἀπαντῶμεν εἶναι ἀνάγκη. Πρέπει νὰ τοὺς κατα-
τροπώσωμεν, ἂν δὲν θέλωμεν νὰ νικηθῶμεν ὑπ' αὐ-
τῶν. Τώρα ὁμοῖως δὲν μᾶς ἐξαφνίζουσι πλέον, ἐπειδὴ
εἴμεθα προετοιμασμένοι κατὰ τῶν ἐπιβουλῶν αὐτῶν.
Τὸ θεάτρον μᾶς ἐπρόδωσε τὸ μυστήριον τοῦ νὰ τὰς
εὐρίσκωμεν καὶ νὰ τὰς καθιστῶμεν ἀβλαβεῖς. Αὐτὸ
ἀπῆρσε τὸν υποκριτὴν τὴν τεχνιτὴν προσωπίδα καὶ
ἀπεκάλυψε τὸ δίκτυον, δι' οὗ ὁ δόλος καὶ ἡ ραδιουργ-

(7) Ἐν τῇ κωμῳδίᾳ τοῦ Φιλार्γύρου, τῇ καὶ
εἰς τὴν γλῶσσάν μας ὑπὸ τε Κοκκινάκη καὶ Σκυ-
λίσην μεταφρασθεῖση.

(8) Ἐχει βέβαια ὁ συγγραφεὺς δράμα ὑπ' ὄψιν,
ἀγνωστον εἰς τὸν Μεταφραστὴν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς
ἐπομένοις ἄλλα.

(9) Ἐν τῷ δράματι τῶν Ἀηστῶν, ποιήματι
τοῦ συγγραφέως τῆς παρούσης διατριβῆς.

(6) Ἐν τῇ ὁμωνύμῳ τραγωδίᾳ τοῦ Σακεσπέρου.